

Јасмина Малешевић

ИСУСОВЕ
САНДАЛЕ

Јасмина Малешевић
ИСУСОВЕ САНДАЛЕ

Едиција
ПРОЗА

Уредник
Радован Влаховић

Рецензент
Мср Милана Поучки

На корици
Ђорђе Крстић, *Херцеговка на сџражи*,
цртеж оловком, 1876.

Рукопис *Исусове сандале* Јасмине Малешевић
нашао се у најужем избору
за Награду *Бојдан Чилић*
за најбољи прозни рукопис на српском језику
у 2021. години.

Јасмина Малешевић

ИСУСОВЕ САНДАЛЕ

(свитаk кратких прича)

БАНАТСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР
Ново Милошево

2021

*„Исусове сандале” су свитак о кретњама душе
које сам најдубље могла да опишем разнородним
причама неједнаких дужина.*

*Понекад је једна прича постајала исходиште за
две-три варијације.*

*Бонови тих божанских сандала, тачније речено
– слова, понашали су се као светлוצави водичи.*

*Водили су ме између беспочетне и бескрајне
тачке док ме нису довели до оног свемогућег, најљубавнијег места.*

*Ако је живот пут који пређе љубав, откривајући
свемир, љубав је пут који превали душа, путујући
кроз вечност.*

Ауџор

НОСАЧИ БЕСКРАЈА

Држећи је у наручју, Бог ужива у чудесном укусу вина које му капље низ грло. Богиња посматра Сунце, усхићена зрачком који јој милује лице.

Богови знају да је илузија скуп облака, који се лако цепају на атоме.

ЗАШТО ХОМЕР ШАПУЋЕ

Из даљине град изгледа као напуштен брод. Уместо гласова, ветар разноси капи укоричене измишљеним временом. Уморна небеса врве од облака. Облаци витлају једра. Све јаче звони празнина, натапајући улице незнатним мирисом.

Завршило се књижевно вече. Хомер пали цигарету да не би тапшао. Омамљује слова да не трепћу. Дува у речи да нестану. Хвала богу! Завршило се славље! У његовим сандалама клече немири. Трчи! Хвата последњи дах како би побегао из подземља.

Из близине град изгледа као мозак оштећен изгубљеним временом. Размишљања су површна! Мисли живе наслагане на полице које нико не додирује. Нешто мало хоће да их надмудри. Нешто велико хоће да их уплаши.

Зато Хомер шапуће Месецу. Месец се напунио претњом! Хомер жели да га разнежи, да га заведе на погрешан пут, како би се на палубу вратио сам.

Док удише знане мирисе, увући ће се у постељу. Шољица кафе ће дрхтати. Савест, као уситњена туна, чекаће у фрижидеру да је улови плавим

очима. Плаветнило је мимикрија. Плаветнило је велики Пинокио који ће прогутати те очи.

Али Месец упорно прати Хомера. Прескаче преко разбијених фењера и крпи дубину таме.

– Шта је... ту је... – шапуће песник.

Глас му попушта довољно јако да узнемири сећања. Годинама није пио кафу с Месецом.

Стиже покретним степеницама. Сипа воду у лонче. Низ кичму му клизе змијице умора. Ветар витла празнину и натапа је мирисом кафе.

Пре него што је спустио шоље на окапницу, Хомер је приметио сенку. Први гутљај је залутао тражећи срце. Други гутљај се заглавио у грлу. За трен чопор сенки га је шчепао.

– Можда су лопови? Можда је војска анђела, обучена у перје с дигиталном шаром? – нагађао је.

У сваком случају, чопор је пронашао жртву. Жртва се добровољно предаје Богу. Не приноси се на нервној бази.

– Да ли хоћете да вам упалим свеће? – питао је Хомер одважно.

– Нећемо!

– Да ли хоћете петла? Голуба? Шкољке?

– Нећемо!

– Хоћете ли невину девојку?

– Нећемо!

– Тројанског коња?

– Нећемо!

– Да ли хоћете душу? – избезумио се.

– Не!

– Шта хоћете? Шта је веће од душе?

– Поезија!

– Хоћете моје песме?

– Хоћемо твој лирски субјект. Метафору. Хиперболу. Нерв који непрекидно дрхти. Хоћемо супстанцу из твог заљубљеног ока.

– Нисам заљубљен! Покреће ме дух који се игра у мени.

Хомер је подигао главу. Звезде су биле ту, укопане у ноћно слепило. Пауци небески су трептали. Сетио се песме о Месецу који је жртвовао сопствену светлост. Због воде. Због Земље. Због љубави.

По поду сенке су марширале нервозно. Збуњивала их је песникова присебност. Његова душа је кристалисала речи.

– Сваког часа ћу прогледати! Можда живот хоће да ме прокоцка? Можда ме Бог искушава својом скривеном камером?

– Слушај! – у коло су се ухватиле сенке. – Бирај! Бићеш песник славног подземља! Или песник без славе!

– Имам поштене намере! Не тапшем. Не трепћем. Не шапућем у подземљу. Моје речи су светла за освит вечног времена!

Хомер је одлучио да се не опире бескрају! Скинуо је сандале. Махнуо је Месецу. Затим је скочио у шољицу кафе и нестао у пени.

ДИВКА

Некада давно имена измишљених бића исписивала су се у ваздуху. Много касније имена су се уцртавала у плочице или папирус, нека су имала среће да се завуку у хартију. Имена посебних бића уписивала су се у облак који би се затекао изнад места њиховог рађања. Тај облак је био крштеница. Нека врста сведочанства о постојању путујуће интелигенције.

Такву крштеницу има Дивка. Она је женски патуљак. У тунелима галаксије испија белу кафу. Комадиће метеора ставља у ћуп с водом. Сутрадан халапљиво гута воду, као наду.

Дивка жели да порасте. Да се помеша са звездама. Док хода, звездани зраци се лепе за њену косу и праве капу нежности.

Дивка копа у руднику. Корача корацима већим од себе. На месечини Дивка је див. Пред свемир баца бисере и баштенске патуљке.

СТОПЕ ОД ОГЊИЛА

У овом трену далеке звезде трепере чисту светлост. Када титраји прођу кроз свенуле баште, затрепери светлост прљавожута. Од те нечисте луче покрену се звона. Од њихових удара плитко дишу одбачени богови. Богови који су раскрчили стазе. Богови који су табанали и утабали богазе до једног јединог Бога.

– Видиш ли ти ово? Човек не кроји свој усуд онако како треба! – модра од гушења, огласила се Вида.

– Чујем! Видим! И осећам! – модар као шљива, покренуо се Сварог.

– Када смо Сварожићу наменили живот, ни смо предвидели да ће људска ватра бити угасива.

– Душе су им ослепеле! Затрли су свете огње! – уочила је Вида.

– Да песмом пробудимо сина? На младима је свет остао! – нестрпљив је био Сварог. Из грла је искашљао угрушак мрака и испод највећег храста почео је да пева.

– Устани, сине Сварожићу! Отац је гранчице донео. Кресиво је из вечности пренео. Устани,

сине ватрени! Погледај врх планине како тмушу облака вије. Отац је санак сањао. Свет је у земљу пропао, Месец се сјајни препао. Устани, сине, време је! Људи су на Земљи створени да душу животу дарују.

У истом трену Вида затвара очи и заносно почиње да пева.

– Устани, сине Сварожићу! Мајка је небо спремила. Крчаг части је изнела. Добротом је мач наоштрила. Твој шлем је сјајем умила. Погледај испод планине. Тмуша је прекрила долине. Мајка је санак сањала. Пламен је у трави нестао, сјајни се Месец препао. Устани, сине, време је! Људи се на Земљи рађају да живот од душе искују.

У овом трену Сварожић отвара очи. Именитељ стварања, именитељ паљења предуго је спавао. Да ли се снага огња обновила? Да ли у њему тиња љубав коју је родитељска песма пробудила? Да ли је дошло време да још једном искује трагове сунчевог плама? Свет је изабрао путеве посуте ђаволима. Осам милијарди тврдих глава је пред њим. Њихови дланови не држе бакље. Њихове усне не љубе Сунце. А ко љуби Сунце, љуби све!

Огрнувши пурпурни плашт, Сварожић је удахнуо мирис липе и пружио руке да дохвати огњила окачена о клин. Његова обућа је неуништива. Све што је радио у претходном животу, било је уцртано на стопалима, као путање замршених људских потреба.

У овом трену Сварожић седи на пању. Лагано се истеже док орлова пера лебде, позивајући га да разапне ватру у коју су се некада многи уплели, коју су многи угасили, у којој су се многи родили, умрли и нестали. Сварожић је схватио! Земаљско време цури, истиче и капље! Зато ватра мора да се обнавља. Да се с дамарима ускладе пуцкетања. Да огањ постане мисао способна да живи у слави људске скромности.

– Мајко! Оче! Збогом! Бићу зрак! Бићу штит и шапат! Бићу нада која верује и љуби! Светлост је све оно што нас окружује! Љубав је све оно што окружује светлост!

У овом трену родитељске очи прате одлазак сина. Овог пута Сварожић неће ходати висинама. Спустиће се на Земљу да поново уреже трагове огња: у њиве и друмове, у обале и ветрењаче, у грмове и шибље, у храмове и воћњаке. Утиснуће стопе дубоко.

Уздуж и попреко, Сварожић ће ходати док се огањ не претвори у вечност.

КЛОПКА ИЛИ КОЛЕВКА

Град почиње да расте доброћудно. Појављују се мостови са светлима која обасјавају сенке.

Улице дишу убрзано, јер време убрзава само људско лудило. Ако престигне Бога, лудило ће постати човек. Ако престигне себе, лудило ће постати свемоћни Бог.

У мојим очима град изгледа као велики пешачки прелаз. Прелаз од свеже изгажених кокица. Док прелазим затворених очију, пуцкетања ме воде у стари део града! У тескобу. У зидине. У недоречени тајац. У бездан, који се поставља и расклапа без стида.

У кући са застакљеном душом живи моја најлуђа љубав. Због ње сам толико пута умрла да се питам како сам још увек жива.

Сваки пут када ме љубав загрли, из бездна одјекне још једно бесконачно питање.

– Кога све љубе хладне планете док се врте и путују?

ЧУН ЗА СПАСАВАЊЕ

Седећи на болничком кревету, два пријатеља разговарају како је за инхалацију душе најбоља песма написана у даху. Песник који се лечи прстима затвара уши да би свој слух одвојио од стварности и с радошћу слушао пријатеља који мирише на реку.

Осетио је како пријатељу постаје непријатно од погледа болесника којима нико није дошао у посету. Како нежно хвата бубашвабе, а затим их слаже у слагалицу за вечност.

Приметио је на свом кревету плаве делове крви, у чије се наборе спуштала песма, као чун за спасавање.

НА УСИЈАНОЈ СТЕНИ

Одведи љубав на смртоносно место и она ће преживети. Окуј сјајем њене кораке, руком искусног ратника.

ПИСМО МАЧКУ ХАРАЛАМПИЈУ

Човечанство је хтелo да се успење на небо, прво степеницама, а потом, када су га заболеле ноге, измислило је лифт. И шта сад? Не могу сви у лифт! Настаје гурање, убијање, ратови. Веома мало људи закорачи у рај, што доказује да је пут ка Богу једини пут који прелазимо сопственим ногама. Од живота се не може побећи! Он је у свему ономе што мислимо да није!

Избија из мене неки имагинарни електрицитет. Душа напуњена бесом ослобађа честице страха. Избија и сексуални зрак, као неутољива жеља за поседовањем. Потребно је много труда и дара за слободно поседовање нечије слободе.

Откуцавајући уобличене елементе, укуцавајући светлост, попуњавам црне рупе и празан поглед. Вешам свој занос на папир.

Избацујем агресију, огромну агресију из мале нервне ћелије.

ВАЈАР И ЊЕГОВА СЕНКА

Може ли се Бог излити у калуп? У камен или бронзу? У својеврстан спомен, из чијих ће се шупљина изливати капи за сва жедна царства над водом?

КРИСТАЛИ ИЗ ВАСИОНЕ

Ширим погледе и шта видим? Ратове које води љубав, жељна да ми промени срж? Одразе из-безумљених очију и руке сувише слабе да зауставе бол?

На пола копља вијори анђео.

Сужавам поглед до једне једине тачке. Видим Бога препуног воде и њених заносних кристала.

КОНСТАНТИНОВЕ САНДАЛЕ

У овом тренутку планета је освештана мегабилбордима. Метрополе бљеште, окићене неприродним украсима. Трепћућа светлашца замајавају умове, спремне да чине све што није добро. Себичност, као зли вајар, излива површност у изломљеном злату. На бездушна плећа товари кржаве дарове а затим их одвлачи у лавиринте мрака. Врти се, брзо се врти сфера! Од пребрзог живота све више убрзава.

У овом трену звезде трепере чисту светлост. Када титраји прођу кроз свенуле баште, затрепери светлост прљавожута. Од те загушљиве луче покрену се звона. Од њихових удара даве се богови бачени у заборав. Богови који су крчили и раскрчили стазе. Богови који су табанали и утабали путеве до једног јединог Бога. Од те мемљиве луче гуши се и један једини Бог!

– Видиш ли ти ово? Човек не кроји своју коб онако како треба! – огласила се Јелена.

– Видим! Чујем! И осећам! – модар као шљива, покренуо се Констанције.

– Када смо Константину наменили живот, ни смо предвидели да ће људска вера бити угасива!

– Душе су им ослепеле! Затрли су свете огње! – разлучила је мајка.

– Да песмом пробудимо сина? На младима је свет остао! – нестрпљив је био отац.

У овом трену Констанције искашљава угрушак мрака, а затим пушта глас да се вине с певнице.

– Устани, сине Константине. Људи су на Земљи створени да душу животу дарују.

У истом трену Јелена блиста очима светице и још нежније почиње да пева.

– Устани, сине Константине. Људи се на Земљи рађају да живот од душе искују.

У овом трену Константин отвара очи. Именитељ стварања, именитељ рушења предуго је спавао. Да ли се савест помирила са собом? Да ли су зарасле ране неверних? Да ли се снага огња обновила? Да ли у њему још увек тиња непобедива љубав Бога? Несебична љубав према животу, коју је родитељска песма пробудила? Да ли је дошло време да још једном прободе небо зрацима божанске визије?

Конастантина је покренуо точак бола, кристалисан од памтивека. Завирио је у сандуче, проверио је поруке, звучне сигнале, тајанствене урезе на плочицама... Нико га није звао, нити помислио на њега. Свет је изабрао путеве посуте демонима. Демони су вешти ватрогасци душе и њених

симбола. Осам милијарди нетрпељивих глава је пред њим. Њихове усне не љубе Бога. А ко љуби Бога, љуби све!

Огрнувши пурпурни плашт, див се расхладио водом из мајчиног бокала. Удахнуо је мири-се прошлости и пружио руке да дохвати сандале окачене о клин.

Константинова обућа је била очувана. Сандале је трескањем ослободио од ситног песка. Намазао их је уљем, утрљавајући у грубу кожу неопходну покретљивост. Сви путеви којима је прохујао у претходном животу, били су уцртани као шаре на ђоновима, као путање замршених људских потреба. Неко жели да окопава врт и сади руже. Неко жели да разара небо и гаси звезде.

У овом трену Константин везује сандале. Лагано истеже прсте док се испод стопала играју магнетна поља. Латице јасмина лебде као да га позивају на пловидбу. Да уместо једара разапне визију, коју је некада исткао на Земљи. Визију, у коју су се многи уплели, коју су многи поцепали, у којој су се многи родили, умрли и нестали.

У овом трену Константин је схватио! Људске визије морају да се обнављају, допуњавају, освежавају. Морају боје да се подешавају. Да се с дамарима визије ускладе шумови срца.

Конастантин зна да је од свих снова – визија сан који ће сањати будан. Имати визију у стопалима, у наборима чела, у болним крстима, у мисли-

ма које нико не злоставља значи слободно се моли-ти. Имати визију у боји пререзаног врата, у зноју испод пазуха значи да си постао биће способно да живи у слави људске скромности.

– Мајко! Колико бих лајкова имао да живим у виртуелној тајни? – изненада је проговорио Константин, стрепећи од самог себе.

– Не знам, сине! Ја сам живела уз светлост бакље и праштања.

– Можда бих се смешкао с насловних портала? Као звезда у црној рупи?

– Време је да кренеш, сине! Земаљско време цури, истиче и капље!

– Мајко! Оче! Збогом! Бићу мач и крст! Бог је све оно што нас окружује! Слобода је све оно што окружује Бога! – увек се кратко и мудро опраштао.

Овог пута Константин неће ходати царством. Спустиће се на земљу да поново уреже трагове стопала. Да визије утисне у њиве и долине, у друмове и обале, у грмове и шибље, у сателите и антене, у подруме, храмове, паркинге и воћњаке.

Утиснуће визије у завист, у пепео и тугу, у глад и болест, у сваку трунку земље, у кости које не могу да се сложе. Утиснуће стопе дубоко и нашироко као да их утискује у свемир.

У овом трену Константин дише препуним плућима. Око његових листова су затегнути каишеви. Ход му је сигуран и лак.

Уздуж и попречно, Константин ће ходати док визију не сједини са земљом. Док се његове сандале не претворе у камен.

МОЛИТВА

Испод врха највише планине пружају се келије. Монаси ткају платно од косе, па су им ризе разнобојне. Хране се плодовима које остави јесен.

Када улове зеца, монаси га припитомљавају и уче молитви.

ЛОВАЦ НА УЦЕНЕ

Револвераш с упереним пиштољем сусреће црне очи. Разгрће песак из дубина да би сакрио траг. Покреће вечност како би свест о љубави изрешетао временом. Али очи су пред њим. Нису мрачне ни хладне. Нагињу се кроз капке и пре-страшено прате сваки његов покрет.

Уморан и мокар од ужареног Сунца, револвераш је мајсторски завртео буренце. Избројао је шест метака и када се приближио, дуноу је у цев и спустио пиштољ. Прави револвераш не пуца у вољену жену, чак и када је могућност да је никада не преболи прихватљивија од стварности.

Сат у цецу се отворио тачно у подне. Револвераш је нетремице гледао. Зраци су резали слике настале од трептаја и разносили их по његовом телу. Срце нису могли да пробију. У срцу је био закопан сандук с кожном врећицом и златним метком. За не дај боже, ако га љубав ухвати живог.

Неколико трептаја се зауставило у крајичку револверашевог ока. Видео је дрвени пиштољ, девојчицу коју је погодио зрном кукуруза, сузу коју је заробио и одмах прогутао. Сада је на пет-

наест корака од ње. Црне очи постају све веће и блиставије.

Леворуки је развалио сандук, узео метак и гурнуо га под језик. Преживеће! Када јој додирне усне, метак ће се распршити у златне пољупце.

ЧЕШАЉ ОД СЛОНОВАЧЕ

Сваке ноћи вештице надлећу престоницу, гађајући здања која су Ивица и Марица годинама правили од каменчића. Пишем песму под ратним вихором.

Метле фијучу. Земља се расипа. Чак се и жабе растају, одлазећи до неких независних локвања. Слова која бирам ослушкују сирене.

Запиткујем се: где сам? Колико имам слободе да се претворим у грану? У спасоносну кап коју тражим сред пустиње? Као кап с пет кракова. Као капљу набодену на колац.

На небу је ватромет. И моја песма је ватрена. Ватрена је и ватра јер се хвата око пламена. Пишем под ратом. Док звиждуцкају метле. Под вихором! Док се мрвим у трави.

Пролеће је, миришу анђели. Ласте се сакупљају под стрехом. Док Сунце жеже по мосту, опија ме цвеће које ће у своје чашице спустити барут. Цвеће које ће одсвирати сонату на чешљу од слоноваче.

БРАЗДАЊЕ НЕБА

Неке чудне експлозије навиру из сећања. Мала сам. Из воденог пиштоља пуцам у поштару. Његова писма слећу на моје раме. Његове поруке мира. Као пуњене птице. Без очију.

Мала сам. Стављам гуштера у конзерву. Да је жив, израстао би у диносауруса. Ко ме гучем. Повијена иза решетака.

Мала сам. И заљубљена у страшило.

ДУША ЛУТАЛИЦА

У покушају да избегнем смрт, постала сам луталица. Ћутала сам и трпела све док нисам раскрварила крв. Тада сам вриснула! Сломила сам моћне печате, појела сам гране свевишње.

У покушају да заварам глад, лутала сам с упе клим очима, с ранама избеглим из рана. У поцепаним прстима крила сам љуте анђеле.

У покушају да досегнем живот, лутала сам, збијена у колони. У канонади. У нади.

КОМАДИЋ ДАХА

Тражила сам те. Дух је лутао свемиром док је тело спавало испод стабла свима добро познатог. Сада је дошао ред на мене. Да половину живота проведем испод грана с којих сам сишла. Да маштам и тумарам, тражећи половину која је давно нестала на крилима зеленог змаја.

Душа је непрегледна. Има светле пустиње и црне повезе. Док лебдиш, постајеш њен део, али непомазан као да шкрипиш у дубинама.

Нисам била одушевљена плодовима којима сам се хранила. Та сазнања су била горка. Пљуцкала сам коштице ка Сунцу да им се затре сваки траг. Будила сам се без тебе. Глад је била нелагодна. Отварала је празнину с небројеним шиљцима.

Сањала сам те. Мој стомак је завијао. Морала сам да поједем комадић даха. Тада бих те пронашла и ослободила од змаја. Када бих убрала макар...

И гле! Испред мене се окренуло нешто тврдо, као орах. Можда укусно, као крв. Прогутала сам бобицу као што се гутају пољупци. Њен укус је био устостручено љут. На моменте жежен, па опет љут.

Заспала сам још једном, погођена бобицом из твоје руке. Сањала сам, прелазећи из љуске у љуску, пробијајући опне и трагове. Све више сам личила на светлост којом пулсира тама.

Када сам те угледала изнад пламених језичака, на кожи истетовираној љуспицама, уплашила сам се и пала на крило змаја. Не потискујући страх, ослобађала сам се небеса, као прастарих сандала. Љуспе су ме боцкале и подсећале на глад.

Схватила сам! Кроз мноштво бобица, кроз мноштво падова додирнућу суштину.

ИЗДРХТАВАЊЕ

Пробудила сам се као да ме је наткрилио змај. Чаша на столу је била скоро празна, а извор свеже воде далеко у купатилу. Ноге нисам могла да померим. Не бих могла да устанем и када би ме змај пламеном терао да му донесем воду. Ако с преосталим гутљајем прогутам и сребрни ланчић, можда ћу моћи да отерам језу и утишам страх. Нека ме змај претвори у дим у неком другом сну. Када будем морала да пошаљем облак. Када будем желела да угушим страст.

Кроз прорезе на ролетнама, мом издрхтавању придружио се Месец. Поново сам заспала сном тежим од несанице.

Док тонем и подрхтавам, мозак се лажно смирује. Капци, седам пута закључани, бацају кључеве да висе у ваздуху. Дрхтим и пропадам. Враћам се у дубине, на чијем се дну назиру фотографије: проживљене, поцепане, урамљене. Издрхтавам љубавну бол, згрчену у сваком побуђеном атому. Сан је сећање! Откључавам капке да снове лакше ухватим.

На првој фотографији музика је утихнула.

Наше сенке се преплићу. Можда је то магла пре размагљивања. Имам потребу да ти шапућем. Да ти дошапнем мисли, васкрсле у птици коју ослушкујеш. Птици коју ћеш препознати као љубав. С прстеном око врата.

Прилазим ближе. Од дрхтавице једва задржавам поглед. Линија, која нечујно сече фотографију, показује да је април. Видим како, после дугог и тешког летења, падаш на мој длан, да спустиш најлепше перо. Привлачиш ме преслатким очима. Ћутиш као гнездо, као што ћути крошња.

Тешко ме је било покренути из страха да ћу још једном умрети. Али покренула сам се, жудећи за бесконачно много живота, сићушних као жуте звезде.

Април је пробудио сећање на хиљаде препешачених путева. Хиљаде кретњи и покрета очију, кроз које промиче равница, распршена као небрушен дијамант. Путујући ка теби, гледала сам куће и напуштене салаше. Ти ме чекаш. Додирујеш ми руку, а другом руком показујеш на жито које се таласа. Путујући ка себи, недостајао ми је спокојан сан, загрљен с твојим телом. Април је радост буђења. Даје ми је снагу да будем стрпљива. Месец је увек пун. Његове мене постоје само у нашем оку.

Друга фотографија је искрзаних ивица.

Боје су наоштрене јасноћом. Ти и ја седимо на стени. Море исијава плаветнило. Тамо где пучина додирује небо, сусрећу се пољупци. Мир, никада дубљи, никада раскошнији у исписивању песме. Још увек се тај тренутак зауствља на таласима, заплускује обале и удара у стену.

Дрхтање не престаје. Повремено утихне, тек толико да удахнем, и потом наставља да ме тресе. Дрхтим као прут, као viseћи мост. Издрхтавам страх и змије замршене у грудима. Уморна, препуштам се новом кретању. Падам још дубље у галерију сна.

Трећа фотографија је урамљена.

Рам је направљен од старог прозора. Његова топлина нема облик. Украшен је цртежима дрвећа. Каменчићима у облику срца. Полуотвореним шкољкама.

Због мноштва загрљаја које држи на окупу, рам је ојачан конопцима. Улазим у фотографију кроз стакло које раздваја свест. Спуштам капке. Широко ширим дрхтаве руке, желећи да осетим то неизмерно благо.

Наши загрљаји.

Срећни, успављујући. Јутарњи миришу на кафу, поподневни на цимет. Загрљаји престрашени грмљавином, боловима из детињства. Загрљаји душе. Лакоће спавања. Загрљаји заљубљених стопала и упаљених прстију.

Наши загрљаји отварали су капије. На леђима су се смејали. На раменима су плакали. Блиски, као капљице спојене дахом. Као скарабеј и кугла коју гура.

Остало је много заробљених загрљаја у угловима фотографије. Заустављених, нежних, забрањених, који не могу да дишу. У сну није тешко разбити прозор. Разваљујем рам дрхтањем.

Загрљаји се рађају, да би живели слободно и да би се грлили дуго.

Четврта фотографија је згужвана.

Носи је дашак ветра. Не знам да ли ћу имати снаге да је пронађем, дохватим и пажљиво развучем. У сновима је све неравно, заобљено, сужено. Туга увек стоји накриво. Глава се врти и клати. Шишарке пуцају и њиште као коњи.

Дрхтавица ме буди и спушта на дно. Уморни капци трепћу. Прва светла тачка коју наслућујем претвара се у виљушку. Друга тачкица се издужује у нож. Лево светлуцају чаше, десно су постављени тањира. Ти сецкаш узнемирене залогаје. Мазиш ме и храниш, да не испрљам сто.

Четврту фотографију проналазим на језеру.

Згужвану, као да је спавала у ораховој љусци, једва сам је отворила. Одмотавала сам је на грудима. Замолила сам Сунце да је осуши.

Осећам...

Љуља се дрвени мол од наших босих корака. Врелином дахће нетакнута природа. Када седне-

мо и погледамо трску, ми смо на пустом острву. Испод разапете мараме лежи вољени пас. Шум лета пролази кроз уши и милује још једно предивно путовање.

Спуштамо се у језеро. Густина воде је чаробна. Док пливамо, ноге се играју с травом. Не дишем! Увлачим твоје осмехе у процеп између могућег и немогућег времена.

У тамном делу фотографије најавио се раста-нак. Неки растанци су жељени, неки су нежељени, као деца. Љубим фотографију брзо, брже, најбрже. И дрхтим као да ме паук носи.

Видим...

Приближава се лабуд. Љут је! Скаче изнад воде и лупа крилима. Јури нас док ми певамо уместо њега.

На последњој фотографији издрхтавање се не завршава. Ширине, дубине и висине сна могу да стану у бескрајну љубавну тачку. Морам да се вратим другим путем. Када ме највише боли, скупим се у облик фетуса. Пустим срце да само нађе излаз из трбушасте ноћи.

Пре буђења осећам последице неудобне постеље. Чујем како ме зове јутарња дрхтавица. Приморава ме да устанем. Ланчић је на месту. Док пијем воду оберучке, питам се: где су ти храбри змајеви што разбацују ватру? Подижем ролетне полако. Привикавам се на светлост.

Докотрљао се дан.

Дању прикривам дрхтаје тако што треперим.
По дану треперим и не берем цвеће.
Мислим на тебе.
Шаљем ти букете свемира, које сам набрала,
гледајући у небо.

ЛОВАЦ НА АНЂЕЛЕ

Анђео с упереним пиштољем разгрће песак из дубина. Покреће вечност, да би свест о љубави изрешетао временом. Црне очи су пред њим и нагињу се кроз капке. Пре него што је избројао шест метака, мајсторски је завртео буренце. Дунуо је у цев и спустио пиштољ, јер анђео никада не пуца у вољену жену.

Од ужареног Сунца сат у цепу се отворио. Зраци су резали слике и трептали по перју. Срце нису могли да пробију од закопаног сандука и златног метка. За не дај боже, ако га љубав ухвати живог.

У крајичку трептаја анђео је видео дрвени пиштољ, девојчицу коју је погодио зрном кукуруза, сузу коју је заробио и одмах прогутао. Сада је на петнаест корака од ње. Црне очи постају све веће и блиставе.

Леворуки анђео је развалио сандук, узео метак и гурнуо га под језик. Преживеће! Када јој додирне душу, метак ће се распршити у златне пољупце.

ЛУДА КАО НАЈЛУЂА НОЋ

Градом лете новогодишње поруке. Очи се не сусрећу с очима. Руке се не додирују с рукама. Напуштам славље, јер мрежа пуца. С неба ликови раја пљују вечерње честице ноћи. Пада и звезда, носећи прскалице на глави. Зато филозофирам.

Свако у себи носи атом Христа, атом крви и атом курве. Све остало је оличење закопаних осећања. Шта сам ја у свему томе? Миришљава ко-ска у љубави за само једног пса? Знајући колико су молекули и атоми мали, гордо кажем да сам велики човек! У мени је бујон живота, дете мајмуна и стваралачких капи у океану.

На станици је гужва. Док свиће, стискају се маске уништених, зачараних, грешних. А нико није болестан! Људи су лешеви љубави, лешеви Фројда и малих проналазака свога ја. Ја, разиграна гилјотина и несавршен систем. Ја, пољуљани осмех и разметљива дубина ега!

Тако измиче ноћ сопствених пораза. Опијена честиткама, вриштим заостали крик постојања. Хиљаду пута његов ехо ће се вратити. Хиљаду пута ћу се пробудити са свемирском главобољом мојих мудрих ткива.

ЗАШТИТНИК ЛЈУБАВИ

У претоплом купеу успорено причам с путницима. Као сваки воз, и овај клопара, мистериозно се зауставља, убрзава и стаје. Напољу је четрдесет степени. Имам утисак да ми делови мозга испаравају. Путујемо тачно десет сати и десет минута.

– Да ли сте били у Старом граду Бару? – онако успут, пита ме сапутник.

– Нисам! – одговарам збуњено. – Била сам у Бару, али за зидине нисам чула. Где се налазе?

– Неколико километара изнад града, испод планине Румије! Ништа лепше никада нисам видела! Ако сте песник, морате да их видите! – тихо ми каже сапутница.

Сама помисао на камење, зидине, десетине векова уназад покреће моју машту из летаргије. Не знам зашто ме је ово сазнање толико дотакло. Зашто су се моје ћелије узнемириле? У тунелу смо. Тај посебан звук, као ветрометина душе, наговештава да ускоро стижемо и да је путовање возом увек ново рађање.

Неколико дана касније таксиста ме довози до уласка у утврђење. Пре тога смо застали, да у

подножју видим Стару маслину. Када би маслина проговорила о две хиљаде проживљених година, можда бих боље разумела божје стваралаштво и квантну физику.

Подне је најгоре време за шетање. Толико сам нестрпљива да треперим од предстојећег сусрета с нечим што је огромно. Што бљешти свом мудрошћу које су доносили: Сунце, облаци, киша, плаветнило мора, мирис језера, шкрипа соли, утоке и отоке пуне риба. Нагомиланом мудрошћу коју је створила природа, а човек јој је додавао само одсјаје.

На самом улазу у град срушених и несрушених зидова, клецају ми колена од сусрета с дрвеним пресама за цеђење вина. Ходам. Врелина испарава из камених блокова, степеница, црквица. Испарава из пузавица, грмља, зеленила. Од призора које видим, не сметају ми више врућина, пржење и печење које разиграва ветар.

Сваки део мене се врти. Стичем утисак да сам на извору сићушне унутрашње светлости, која повремено почиње да буја као трава.

Сама сам у овом тренутку на овом месту, у овом времену које се отвара и хоће нешто да ми каже.

Корачам још неколико метара и наједном видим остатке степеница, огрнуте разгранатим жбуњем. Морам да седнем испод те благе сенке коју праве ружичасти цветови.

Из ранца вадим мараму. Савијам је, стављам на степеник и седам на њу, да се бар мало раздвојим од ужареног камена. Да се одморим и утишам бунило које кипти или можда сновиђење које ме будну сажима.

Од мора до Скадарског језера птице лако прелете. Између сна и јаве, на оваквом месту, очи не праве разлику. Уши чују оно што им је суђено. Душа открива значења и записе утиснуте у најтврђе честице које творе васељену.

Скоро да могу да их додирнем... Осећам мирис јасминовог уља, мирис прастаре коже, шуштање баршунастог огртача. Сунце залази и као да ће упасти у море. Мушкарац лежи на шареној простирци. У десној руци држи дрвени крст. Левом руком милује жену, уснулу на његовом рамену.

– Косара, погледај небо! – шапуће јој најнежнијим гласом.

Она се не љути што је буди. Окреће се на леђа. Остаје у његовом загрљају и сада заједно гледају у висине.

– Владимире, ти си лепши од неба! – ромори Косара.

– Ти си лепша од најлепше птице! – узвраћа јој Владимир, милујући њен образ дугом, коврцавом брадом.

– Ти си анђеоло настао из крви најбољих људи. Од сваког по капљица.

– Косара, љубави... у твојем срцу нема окова.

– Оног трену када сам те видела у тамници, спознала сам да је живот жељан чистог живота. Да је љубав вечна, али да није наследна.

– Зато што је Бог један! – одговори јој Владимир и подиже крст да га заједно пољубе.

Устали су. Владимир није испуштао крст. Лепши од иконе, благ као најмекши зрак, спустио је божанске искре у прелепу Косарину косу.

Косара је била његово ребро, његов грудни кош. Он је био срж свих њених костију. Удисали су исти ваздух. Ваздух испуњен ратовима. Преварама. Царствима која се шире и нестају. Душама које умиру без љубави. Својим молитвама желели су да то промене. Ковали су, плели су, садали су и неговали веру.

– Владимире, погледај пучину! – рече Косара, прилазећи степеницама на којима седим ја, омамљена од свега што данас преживљавам.

– Стани, Косара! Зар не видиш жену из будућих времена, која на степену спава?

– Замало да прођем кроз њу! – узнемири се Косара и начини корак уназад.

– Она управо нас сања! Склонимо се у одаје. Сутра ће овуда проћи литија.

– Знаш, Владимире! Сваке године литије су све дуже, а наше смрти све краће.

– Не могу више да те грлим. Морам да држим одсечену главу. Тако ће ме сутра видети.

– Узми своју главу, праведниче! – весело му узврати Косара.

– Грлим те хиљаду година и ко зна колико ћу те још грлити! – опоменуо је Владимир.

– Где је твоја друга глава? – наставила је Косара.

– Змије су је чувале цело поподне! – одговори Владимир и подиже своју блажену главу.

Кнез и принцеза застадоше у величанственом привиду. Из њихових душа поче да исијава плава светлост. Море и небо се спојише. Ћутећи, захвалише се Богу на указаном поверењу и могућности да својим страдањем непоколебљиво воле читав свет. Да љубављу својом распламсавају у људима наду. Јер мудрост и лепота два су вечна камена.

Да ли ме је пренуло шиштање змије, не знам. Прокључала, изгорела, сунчевом ватром прочишћена, тетураво сам устала.

– Извините, да ли знате када пролази литија? – неко је питао.

– Сутра! – одговорила сам из грла, као из топа.

Удахнула сам дубоко, да одржим унутрашњу температуру. Издахнула сам полако, да не запалим дрвени мост. Ако њихов зид заиста постоји, ако преко њега пуца поглед на бескрај...

Боже! Вучем ноге у неверици. Зид је ту. Све је плаво. Нема разлике између мора и неба. Окрећем се ка планини. Запљускује ме прегршт сивих нијанси.

Сама сам у овом тренутку на овом месту, у овом времену које се отворило и нешто важно ми рекло.

Није ме докрајчио огњени удар.

Кренула сам од хаоса. Од згуснутих честица стварања да бих размрсила понор. Јер потиснута чежња, та тајновита носталгија, вечна је потреба душе да додирне свемир.

Не стидећи се камења, почела сам да плачем. Плакати из душе значи плакати божанским сузама, љубавним, тешким, потресним. Плачем, јер сам први пут осетила бескрај.

Поново отварам ранац. Претурам по ствари-ма. Коначно извлачим оловку и парче згужваног папира. Пишем...

Испод врхова Румије расте лековита трава, натопљена духом заштитника. Свеће по зидинама омамљују змије. Народ се сабира, молитве се множе.

На падинама Румије роб и принцеза хиљаду година носе побожну круну. Пламен на камењу призива сећања. Ко љуби Бога, љуби све.

Изнад врхова Румије Јован Владимир бди. Први међу праведнима! У десној руци држи крст. У левој своју главу, одсечену главу кнеза и свети-теља.

Изнад планине Румије круже слободне птице, ношене духом вечности. Глас праведних призива наду. Живот се сабира, молитве се множе.

У утроби земље певају побожне кости. Одсјај на стенама преноси сећања. Ко љуби Бога, љуби све.

СТОГОДИШЊАК

И да пагнем с висина, остао бих жив.

Мој је бол нейробојан шшии.

Одлетео је под ауто костур за моју причу. Зато ћу писати о човеку који је рођендане славио сам. Иако је преживео век, упорно је чекао љубав за овим истим столом.

Стоти рођендан је увек посебан. Слављеник помери границе смрти и, натопљен вином, фотографише рај. Балони и свеће затрепере срећом, затим падну у исти кош.

Захваљујући Просветиној енциклопедији, стогодишњак је знао све о чврстоћи. Као позоришни лутак, одупирао се цепању. Као огледало, одупирао се ломљењу. Као реч, одупирао се савијању.

С овог истог места ослушкивао је новчиће бачене у бунар. Жеље су нестајале испод зидина Калемегдана, пробијајући мрак.

Стогодишњак није потапао новчиће. Усхићен зрачком који милује лице, стрпљиво је чекао песму...

– Срећан рођендан! – забрујале су птице.

– Срећан рођендан жели ти Исус Христ! –
певале су птице. И певале.

МЕСЕЧЕВО БЕСНИЛО

Вируси су окосница еволуције. Шифре и записи, клетве и благослови тајанствени су пориви који их пребацују с колена на колено. Зато вибрирање њихових ланаца одзвања у људској свести која хоће да их укроти, да их одмрси по потреби и претопи у злато.

На местима где се свет ломи, вируси мењају кошуљице. Преливају се у боје које може да улови само Месец. Боја вируса је боја беснила. Остали симптоми су нијансе.

У видљивој историји ништа се није мењало тако брзо као брзина контакта. Због пошаста и болештина свака капља је нешто доносила, свака каплица је нешто односила. Уосталом, чињенице су потврдиле да се и за добрим вирусима прашина диже.

Када су земаљски становници напоскон побеснели у потпуности, самозване вође су их нахушкале да заиграју ратове у којима непрекидно побеђује смрт. Виртуелна. Телесна. Духовна. Еротска.

Из тог свеопштег помора само је један човек веровао да ће се уздићи небу под облаке. Док је лежао разапет у ваздуху, кашаљ и огањ су му згушњавали крв, да што лагодније васкрсне и да што безбедније закорачи у вечност.

У улици Псеудо без броја – ја, писац научно-фантастичних прича, свечано завршавам реченицу, стављајући тачку вирулентном руком. Прослеђујем издавачу мејл, затим га зовем телефоном, извињавајући се што касним.

– Ето, вируси су ме сколили и савладали, десет дана нисам могао да устанем.

– Важно је да си оздравио. Које си лекарије узимао?

– Медицински робот ме је лечио програмима исцељења.

– Да ли си доживео неко уметничко просветљење?

– Јесам! Оно о чему пишем, увек се догоди, пре или касније – покушавам да се оправдам, заборављајући да је читава планета постала домоваина вируса, одгојених на агару, у Петријевој шољи.

– Објавићемо књигу на време, не брини. Знаш да су вируси чистачи наших аномалија? – издавач је покушао да буде духовит.

– Ако се случајно разболиш, увек болуј на матерњем језику!

– Зашто тако мислиш, пишче-саветниче?

– Зато што језик душе вируси не могу да копирају!

– То за књижевност није важно. Молим те, напиши последњу причу што пре. Границе могу да се затворе.

– Када ми то каже издавач-пророк, написаћу је, макар...

– И размисли о корицама. Можда би насловну страну могао да обасја Месец?

– Размислићу.

Одабрао сам кофер. Натрпао сам у њега маске, оловке и помаде. Сутра идем на пут. Шетаћу поред обале. Одмараћу се. Натераћу распаднута плућна крила да одагнају тамне сенке.

Када сам ушао, чекаоница на космодрому је била дупке пуна. Носили смо провидне скафан-дере, како је Правилник о путовањима налагао. Иако су нас чекале одређене провере, мирно смо седели, не слутећи да је хаос већ спустио своје уморне вреже.

Наједном, црвени аларм је почео да блинка. Улетели су специјалци и доктори. Простор су претворили у капсулу. Врата и прозори су једноставно нестали.

– Драги путници, морамо да вас тестирамо још једном, деконтаминирамо и премажемо додатном фолијом. Заражени путници ће одмах бити спуштени у карантин! – обратио нам се капетан за кризну тактику.

– Ми смо сви вакцинисани! – реаговао је неко од путника.

– Јесте! Али круна на овојници вируса је напрасно толико мутирала да у нашем организму провоцира беснило!

– Да ли постоји терапија? Лечење писањем?

– Не, за сада! Вирус може да се деактивира у спољашњој средини, али чим уђе у живу ћелију...

– Капетане, по мојој процени, сви су се придржавали протокола! Зашто мислите да смо у опасности? – питао је исти путник.

– Нажалост, вирус је успео некако да процури и да капне у облику информације.

– Колико ће све ово трајати? – проговорио је писац у мени.

– У оваквим ситуацијама нема журбе, господине!

Затворио сам очи, затечен у чекаоници и јадан као црквени миш. Моја плућа се нису опоравила и неће издржати овај притисак. Одакле ми уопште идеја да кренем на одмор, када се свака нормална особа одмара код куће? Да ли побеснела особа режи и лаје? О, кафићи на Месецу! О, Месечево море! Само ме чекајте дуго, ја ћу сигурно доћи.

После три дана детаљних прегледа, анализе брисева и тумарања по блиндираној зони неки путници су отишли у пакао, неки су спроведени у рај. Терминали су се коначно отворили и, баш у инат самом себи, одлучио сам да полетим.

Укрцао сам се, напет и изгладнео, као да сам стаклено звоно... Посада је чекала још једног путника, вероватно важног. Успут нам је показивала шта да радимо ако нешто крене наопако. Био сам неогранично уморан. Комешање сателита, шкрипа сонде или хркање соларних панела неће ме спречити да сањам. Надао сам се да у фотељи до моје нико неће седети и да ћу комотно испружити ноге. И таман када сам хтео да заборавим непријатности, да укључим тамни визир за спавање, на моје капке се спустила она...

– Молим, померите ноге, мало сам закаснила!

– Наравно, изволите...

Унутрашње око се отворило, централни процесор се пробудио, од стаса и појавности анти-материје скоро да сам занемео.

– Ви сте? – надвила се нада мном, као тајна.

– Клепац научне-фантастике. А ви?

– Направљена сам да будем порно звезда.

– Шта сте када нисте порно звезда?

– Мислим да сам тада само вирус.

Погледала ме је и ја сам заувек изгубио чуло мириса.

– Нисам хтела! Баш ми је жао! – помислила је.

– Нека! Није ми жао! Прелепа је! – помислио сам.

Због нагле турбуленције праоблака приближила је колена.

– Зашто идете на Месец? – желео сам да са-
знам пре него што ме дотакне.

– Он је успутна станица.

– Путујете пословно?

– Да, моји клијенти су небеске звезде.

– И оне ће с вама да...

– Не! Није то што мислите.

– Него?

– Оне ће бити хранљива подлога за моје раз-
множавање.

– Ко је тебе креирао, ко те је осмислио?

– Великани који су наумили да људско беснило
пренесу на галаксије.

– А душа?

– Душа одлази у старо гвожђе.

Ухватио сам је за руку. Никада се нисам љубио
с порно звездом. Кожа јој је млечни баршун.

– Да ли своје реплике носиш у епрувети? –
радозналост ме је сада хранила.

– Носим их у капсомерама испод коже.

Погледао сам у Месец. Био је лоптаст и све
ближи. Замислио сам како порно звезду водим у
кревет с балдахинима. Како се ројеви њених че-
стица спајају под мојим прстима и падају у кратер.

У улици Псеудо без броја – ја, писац научне-
фантастике, завршавам последњу причу. Месец је
упио моје бледило и сада бесан јури путањом...

– Вируси су окосница револуције – понављам издавачу кога сам назвао да му јавим срећну вест.

– Волео бих да упознам твоју звезду. Дођи у понедељак да потпишемо уговор.

КРИВЕ ЉУБАВИ

За разлику од правих, криве љубави долазе такође громом погођене, али у обрнутом смеру. Ни приближно не личе на слику коју сам цртала и прецртавала. Чије сам боје мењала и подешавала према звуку. Преплављене су кривинама и неприлагођене свести. Бог не покушава да их исправи. Оне припадају занесењацима. Душама осуђеним на вечно ширење.

Први пут погодила ме је у пролеће. Други пут у јесен. Затим су годишња доба изгубила свако значење. Спавала сам на њиховим спиралама. Њихови завоји су ме лечили. Од црних окука вртело ми се у глави.

Желећи да уочим разлику, покушала сам да припадам бар једној правој љубави. Али маховине су расле ка југу. Повратак је био нестваран.

Кривудала сам! Кривудам! Кривудаћу! Мозак ми је искривљен. Кичма ми се криви. И кривиће се док читав свет не стиснем у шаке, громовима обасјане.

АБАКУС

Исус је божји син. Његово је царство небеско. Кћери су божје капљице. Њихово пространство је вода. Питам се, Боже, откуд толико кћери? А само један син?

ИСУСОВЕ САНДАЛЕ

У овом тренутку град је освештан крвавим билбордима. Улице бљеште, окићене наметнутим украсима. Мешају се с њима и експлозивна светла. Та моћна светлашца замајавају умове да чине све што није добро. Људскост, као зли вајар, излива површност у изломљеном злату. На бездушна плећа мржња товари дарове, а затим их одвлачи у лавиринте ума. Врти се, брзо се врти планета! Од пребрзог живота њена се лепота распада.

У овом трену звезде трепере чисту светлост. Када титраји прођу кроз свенуле баште, затрепери скрама прљавожута. Од те загушљиве луче покрену се звона. Од њихових удара гуше се и даве богови који су крчили и раскрчили стазе. Богови који су табанали и утабали путеве до једног јединог Бога.

– Видиш ли ти ово? Човек не кроји своју судбину онако како би требало! – огласила се Марија.

– Видим! Чујем! И осећам! – покренуо се Бог.

– Када смо Исусу наменили живот, нисмо

предвидели да ће људска ватра и вера бити превртљиве! – закључио је отац.

– Душе су им ослепеле! Затрли су све огњеве!
– разлучила је мајка.

– Да песмом пробудимо сина? На младима је свет остао.

У овом трену Бог искашљава таму и почиње да пева:

– Устани, сине једини! Отац је гранчице донео. Отац је сламу сачувао. Оцила је из вечности пренео.

У истом трену Марија светли очима Богородице и још нежније наставља да пева:

– Устани, сине једини! Мајка је вино сипала. Честице крста је изнела.

У овом трену Исус отвара очи. Именитељ спасења, именитељ помирења предуго је спавао. Да ли се савест помирила са собом? Да ли су зарасле ране грешних и безгрешних? Да ли се снага огња обновила? Да ли је дошло време да још једном додирне земљу стопама божанског праштања?

Исуса је покренуо точак бола. Точак од бесмислених људских страдања. Завирио је у сандуче, проверио је поруке, звучне сигнале, тајанствене урезе на плочицама. Нико га није звао, нити помислио на њега. Људи су изабрали линије посуте ситним ђаволима. А ђаволи су вешти ватрогасци душе и њених огњишта. Превише је нетрпељивих

глава пред њим. Превише је усана које не љубе Бога. А ко љуби Бога, љуби све!

Огрнувши пурпурни плашт, син се расхладио вином из мајчиног кондира. Удахнуо је мирис прошлости и пружио руке да дохвати сандале окачене о крст.

Исусова обућа је била неуништива. Миропо-мазао их је уљем, утрљавајући у огрубелу кожу неопходну савитљивост. Место где се родио, понори које је прегазео, били су уцртани као шаре на ђоновима, као путање замршених људских потреба. Неко жели да окопава врт. Неко жели да разара небо и гаси молитве. Неко зубима кида туђу слободу и храни паклене машине.

У овом трену Исус седи на раскршћу и везује сандале. Лагано истеже прсте док се испод њих играју крстолика поља.

У овом трену Исус зна! Зауставиће похлепу. Премостиће грешке! Људски животи морају сами себе да чувају. Да се из најдубљих предела заувек избаце окови.

У овом трену Исус размишља о знамењима мира која благосиљају душу.

Видети пре свих, видети будућност испред и иза значи имати срце на висинама небеским.

Носити речи у стопалима, у наборима чела, у болним крстима, у мислима које нико не злоставља значи слободно говорити.

Носити звезде у коси, омамљујући ваздух у грудима, носити благослов испод пазуха значи да си постао биће способно да живи у слави братске скромности.

– Мајко! Колико бих лајкова имао да живим у виртуелним тајнама? – изненада је проговорио, плашећи се самог себе.

– Не знам! Ја сам живела уз пуцкетање воска.

– Можда бих се смешкао с насловних портала?

– Сине! Вечност цури, истиче и капље! Време је да кренеш!

У овом трену родитељске очи помно прате одлазак сина. Њихове мисли множе молитве.

Овог пута Исус неће ходати по води. Спустиће се на земљу да поново уреже трагове стопала. Утиснуће љубав у њиве и долине, у друмове и обале, у подруме и ровове. Утиснуће стрпљење у завист, у пепео и тугу, у глад и болест. Утиснуће стопе дубоко и нашироко као да их утискује у хлеб.

У овом трену ерупција Сунца показује да је најрадоснији дан. Случајно или не, Исус је у истим сандалама и дише пречистим плућима. Ход му је сигуран. Кораци лаки, безбрижни. Уздуж и попреко, Исус ће ходати док не помири све живо и неживо.

Ходаће све док се Земља не претвори у светлост.

СТУДЕНИЦА 1-1-9-6

Једрењак од белог мермера се спустио на Месец. Из њега су изашли анђели без ознака. Назирали су се само њихови бели огртачи због којих је површина Месеца изгледала као место где се легу лептири. Желели су да протегну крила пре него што изврше последњи задатак и крену назад у васељену.

Пристаниште у које су усидрили лађу имало је облик звона. Дању је упијало сунчеву светлост. Ноћу је просипало месечину у гладне земаљске очи.

Анђели су, научним језиком речено, били чувари свемирских ресурса. Сабирали су и распљивали огњену љубав, како би благослов био видљив свима.

Ванземаљска оплодња је божја промисао за опстанак млечних путева.

Зато су таласне дужине и могућност хаоса били неколико пута пажљиво проверавани у свакој честици. Јер прерасподелу хришћанства и расподелу осталих религија анђели су извршавали целивањем посебних женских бића. Планета

Земља је била расад и плодно тле за рађање, умирање и повремено враћање стваралачких речи Творцу.

Овог пута, под шифром Студеница 1-1-9-6, родиће се Ана, будућа жена Стефана Немање.

НЕБЕСКИ КРМЧИЈА

На емулзији времена одмотава се филм. Април је, негде око поднева. Поворка пешака и коњаника се свечано приближава двору.

– Господару, вратио си се?

После толико година брака срце великог жупана је опет скакало и лупало, узнемирено од боје њеног гласа. Застао је на тренутак, показујући коњушару да му донесе венац од пољског цвећа. Венац од првих пролећних латица које је сам уплео док су се успут одмарали.

– Вратио сам се последњи пут, господарице моја!

Ана је хтела да клекне, али је Немања задржао руком. Топлина длана урезала се у њено раме, као сабља.

– Поклањам ти овај венац љубави, моју једину круну! – Немања је пожелео да нестане у анђеоским очима, али одмах га је пренула помисао на Анин сан.

– Сећаш ли се ноћи када је наш син нестао? Бунцала си у мом наручју и дозивала једрењак да сиђе с небеса.

– Четири велика једра непрекидно сањам.

– Зато сам направио манастир с црквом једнобродном, од белог мермера. Дао сам му име по води Студеници.

– Сунце на заласку види само себе... – проговорила је Ана.

– Од сутра ће свако бити у својој келији!

– Када ћемо се опет срести?

– После судњег дана саставиће се наше кости у Студеници!

– Да ли ћемо бити заједно у сваком трену?

– Бићемо заједно, Ана, заувек!

– А наше кћери и синови? Морам да их помилујем.

– Од кад су се родили, ти их милујеш!

– Засадили смо чокоте, Немања. Крхка је винова лоза ако се не љуби.

У Анином срцу звончићи бола су нарасли у непрегледна звона. Преко њених колена су се ломила сидра. Хтела је да побегне од Немање одмах! Али један народ је чекао божји знак, гледајући у преслице. Један народ је желео да зна колико се блага приноси олтару за искупљење грехова.

И би вече! Ана и Немања су заспали држећи се за руке. И би светлост! Облаци су се надвили као мирне луке. И би вечност! Небо је постало бескрајно море.

Пре него што је једрењак од белог мермера васкрсао, само су двоглави орлови могли да прочитају име брода, извезено на прамцу.

С Аном је лебдео њен мироточиви муж.
Један син овенчан круном.
И други син небески крмчија.

ЛАЂА ОД БЕЛОГ МЕРМЕРА

Монахиња је примила анђеоски образ, највиши завет који примају богомислећи, како би на крају земног живота утонули у још дубљу тишину, послушање и молитве толико разорне да се њихове експлозије виде на Сунцу.

Евгенија је добила ново име које не може да упамти. Зна да је прво била Милица, па кнегиња, па царица. Али монашких имена се одједном више не сећа.

У Љубостињи је хладно. Њене кости догоревају на пламу манастирских свећа. Њено дисање се не чује. На слабашним грудима једва се помера крст владарке толико велике да се греси човечанства утапају у истоименом вину.

У келију је ушла монахиња Јефимија, носећи кондир.

– Донела сам водицу да те умијем, царице, у име...

– Неко ме дозива! Неко кога никада нисам видела – болним шапатам, пуцкетала је Миличина душа.

– Узми крушне мрве! Тај неко ће се у сну јавити и сан ће благословити!

– На небу видим круг у облику лађе.

Јефимија је поквасила комад ланеног платна. Обрисала је лице жене коју је највише волела. Пробдела је неколико ноћи крај ње, али није могла да одгонетне разлог толиког неспокоја.

– Студен... Студен... – Милица је бунцала, али се није плашила. Напрезала је уши да нешто чује и све што би видела испод божјих капака, разговетно је препричавала као да чита Библију.

– Који део васељене те напада, српска царице? – Јефимија је села на постељу и нежно јој дотакла косу.

– Нападају ме женски преци. И рој пчела – проговорила је Милица довољно гласно да се од њеног даха кандило угасило.

Затим се тешком муком померила ка зиду, плашећи се да Јефимија не помисли да је изгубила памет пре запрећеног времена. Везаће језик бројаницом и ћутаће док сања.

– Лези поред мене – Милица се сетила Јефимијиног крштеног имена, али га није изговорила. Само је помиловала жену која је везла стихове златним словима.

Пре него што је заспала немим сном, време се згуснуло. Царица се огледала у прошлости, као у искривљеном огледалу.

– Говорите у моје уши да боље видим – била је неизговорена мисао пре него што се царичин ум уздигао ка астралној димензији, у свом последњем подвигу.

Прво што је Милица разговетно чула, био је одјек... Студеница 1-1-9-6... Као да су се разбила велика звона. Почело је да се одмотава клупко мушких предака. Преко сваког колена браћа су просипала крв. Очеви су синовима вадиле очи, синови су давили очеве. Тако је исто било у свим династијама земаљским, во вјеки вјеков од постанка.

– Станите, небеске лађе!

Милица је напустила Љубостињу. Надлетела је Раваницу. Прелетела је преко Студенице, приближавајући се све више откровењу, опкољеном магнетним пољима. Осетила је како њен ум постаје бржи од муње и јасан као десет божјих заповести.

Док је радознало летела, спремајући се да досегне најусамљеније коначиште, Милица је погледала ка небесима. Призор је био невероватан. Могла је да чује сваки шум. Могла је да види и најтананије померање сенке.

– Боже, да ли је ово могуће? – царица се ухватила за облак, да случајно не падне. Храброст јој је наредила да крене ка златним звонима, како би разумела себе и будућност свог народа.

Мужеумна и богољубива, Милица је схватила све. Ана је рођена целивањем анђела. О, како је царица радосна! О, како је срећна!

У њој су те исте честице светлости које су бар мало ублажиле страхоте братоубилачких болести. У њој је скривена енергија свемира која лечи све. Сигурно и полако.

Изненада, уместо зоре, почело је да свиће љубичасто небо. По њему заталасала су се једра, носећи лађу од белог мермера. Милица јој упорно маше, као дављеник који види божанску сламку.

Лађа се приближава. Приближила се надхват њене душе.

– Кога ћу све видети? Упознати? Кога ћу се представити? – питала се док је њен ум припремао уже да се попне на крму.

– Добро дошла, кнегињо! – поздравио је Немања.

– Добро дошла, царице! – поздравио је Стефан.

– Добро дошла, сестро! – поздрави је Растко.

Милица је благо климнула главом. Сваком од њих је пољубила руку. Лађа се покренула, једра су зашкрипала када је напокон чула:

– Добро дошла! Ти, моја једина ти! О нама многи причају, али нашу лађу нико није видео! – Ана је раширила руке да Милицу прими у вечни загрљај.

У Љубостињи петлови су најавили необично јутро. Јефимија је устала с блаженим осмехом,

какав доликује племенитом срцу. Узела је перо и свитак грубе хартије да забележи све што је у сну чула.

Бројанице нису издржале. Целу ноћ царица је бунцала, а потом нестала.

Када је све записала, монахиња је ставила жижак у кандило. Умила је и целивала упокојено тело у његовом последњем подвигу.

На грудима царице крст је и даље дисао.

У РАДЊИ НЕБЕСКОЈ

Кад умре обућар, тргну се ципеле које је направио. Задрхте нове, старе, одбачене, поцепане и ципеле о којима је маштао. Поставе им пукну и раскрваре палчеве. Штикле се поломе и храмљу до куће. Побеснели лубови одеру пете. Табанице се згрче и нажуљају прсте. Пенцете се пробуше. Кожа се скупи и намрви кости.

Без обзира да ли су анђели или ђаволи, ципеле пошаљу цветне кораке да испрате свог творца.

Пре седам година у радњу небеску се уселио мајстор Остоја. Наставио је да кроји лица за ципеле и да по њима куцка. Спустио би чекић на облак. Калупе избодене ексерчићима стављао је на одраз панкле, која је некада била његов радни сто. Ушивао је замишљене делове обуће месечевим нитима а ђонове лепио сунчевим зрацима. Редослед рада је био потпуно исти, само је начин израде прилагођавао круговима кроз које душа пролази да би се упознала с Богом.

Из шољица за кафу обућари пију пелинковац. Али сада мајстор Остоја узима две стаклене чашице из излога. Дува у њих да истера прашину.

Чека да куцне час који се протеклих месеци најављивао и одјављивао. Час који ће преселити још једног обућара на небо.

Нешто је зашустало иза Остојиних леђа, слично лепету крила када осете тачку ослонца. Тргнуо се! Угледао је испрекидану светлост како последњим таласима снаге покушава да се сажме и преточи у шапат.

– Жико, да ли си то ти? – питао је стари мајстор с неверицом јер, по годинама замаљским, Живорад може да му буде син.

– Ја сам. Толико сам уморан и намучен. Немам снаге ни мртав да будем.

Мајстор Остоја је привукао ниску, обућарску столицу а затим придржао Жика да натенане седне.

– Жиле мој, кроз исте сам муке прошао. У сандуку чувам флашу „Горког листа“. Попићемо покоју капљицу.

Клупко пригушене светлости почело је да се комеша. И као у сну, када је све могуће, Жика је из унутрашњости душе извукао велики, жути лимун.

– Ово сам ти донео!

Пре него што је узео лимун, Остоја је удахнуо.

– Још увек мирише! – широким ножем за трашење¹ пажљиво је исекао два колута и бућнуо их у чаше.

¹ Нож за трашење је обућарски израз за широки нож којим се тањи кожа.

– Добро ми дошао, мајстор Жико!
– Боље те нашао, мајстор Остоја!
– Да попијемо по једну кап наискап!
– Да попијемо кап по кап наискап! – живнуо је Жика.

Ако у бескрају постоје глаголи, мајстор Жика је седео, мајстор Остоја је стајао поред њега. Капљице пелина су светлукале, сливајући се ка месту у коме ће се само на тренутак њихови путеви додирнути.

Кедери, капне и бранзоли ненаметљиво су махали. Нечујно су звецкала клешта за цвиковање, треношци за укивање, зумбе и шила. Шпиритусна лампа је задржавала дах, у ишчекивању новог пламена. На овом светом месту тачан отисак стопала као и дужину газишта могао је да узме само Бог.

Загледани у своје занатске животе, Остоја и Жика су пронашли брдо направљених ципела. Присетили су се мустри по којима су их правили. Препознали су муштерије које су их носиле, срећни што су остали у тајном дослуху с њима.

Наједном, Жика је покушао да устане. Зашуштао је јаче као да се окрепио и раширио.

– Молим те, дај ми...

Остоја је полако развезао чвор и скинуо кецељу. Толико је лепка било размазано по њој да је личила на оклоп.

– Увек сам волео зелене кецеље – осмехнуо се Жика.

– И ја!

– Помози ми да ставим наш витешки оклоп.

Пре него што му је помогао да је навуче, Остоја се осенио крсним знаком.

– Нека те чува и сачува у радњи небеској, Жико.

– Болест ми је истерала страх из костију. Више се не бојим.

Остоја је сипао преостале капи у чашице и флаша је нестала. Да је имао језик, он би се развезао. Али свеједно, речи су саме себе стварале.

– Умирати, уморити се, умирити се... Ако се поново родим, бићу песник.

– Ми јесмо песници. Наше песме су ципеле... За путнике у свим правцима – побунио се Живорад.

– Ако је тако, а тако је... ускоро ћемо се растати.

– Знам, Остоја. Нема састанака без растанака.

– Остао ми је последњи круг пре него што упознам Бога.

– Ако препознаш Бога, реци му... да ћу...

– Доћи ћеш, наравно... Али док не стигнеш, много ће још ципела проходати свемиром.

– Како то мислиш?

– Звезде су ми поручиле да радњу оставим теби.

– Али, Остоја, то је твоја радња.

– Овде нема власништва, нема слабости. Куцкао сам да уобличим савест и да чистом љубављу

мислим на своје вољене. Зашто да губиш време?
Почни одмах да радиш.

– Хвала ти, мајстор Остоја.

– Нема на чему, мајстор Жико.

Пре него што се претворио у нови вид енергије, Остоја је извукао фиоку за алате.

– Ако ти затреба камен за оштрење... Ту су и циркле, турпије, куке за извлачење. Радла, додуше мало климава, и пар обртаја да направиш сандале од огњила.

– Нека ти је срећан круг, драги Остоја.

– До скорог виђења, мили мој Жико.

У име вечног живота, Жика је узео чекић и наставио да куцка. Неколико жар-птица слетело је на земљу.

СВЕТЛУЦАВИ ВОДИЧИ

У овом трену град је освештан билбордима. Улице су окићене експлозивним светлима. Та моћна светлашца замајавају нечисте умове да чине све што није добро. Људскост, као зли вајар, излива површност у изломљеном злату. Врти се, брзо се врти кугла. Све више убрзава.

У овом трену Исус отвара очи. Умива се водом из мајчиног бокала. Завирује у сандуче, проверава поруке, звучне сигнале, тајанствене шаре на плочицама. Нико га није звао, нити помислио на њега. Људи су изабрали путеве посуте ситним ђаволима. А ђаволи су вешти ватрогасци душе и њених огњишта.

У овом трену Исус пружа руке да дохвати обућу обешену о крст. Његове сандале су неуништиве. Миропомазао их је уљем, утрљавајући у испуцалу кожу неопходну покретљивост. Место где се родио, путеви којима је пролазио, уцртани су на ђоновима, као светлуцави водичи.

У овом трену Исус неће ходати по води. Спустиће се на Земљу да утисне љубав у њиве и долине, у друмове и обале, у грмове и шибље. Урезаће

стрпљење у завист, глад и болест. Утиснуће стопе дубоко и нашироко, као да их утискује у хлеб.

У овом трену ерупција Сунца показује да је 2021. година. Случајно или не, Исус је у истим сандалама и дише пречистим плућима.

Ход му је сигуран. Кораци лаки, лептирасти.

КАДАР-СЕКВЕНЦА

На капији сам застала када је Теодор изашао из таксија. Била сам у продавници и душа ми се управо саставила с хладним ваздухом. Ноге су ме понекад слушале, понекад би корачале на једвите јаде. Сада су некако лебделе.

У ишчекивању синовљевог доласка, купила сам боцу вина и кукурузни хлеб. Толико сам могла да понесем. Пре одласка у продавницу нахранила сам мачку гранулама потопљеним у млеко. Себе сам хранила чекањем и бескрајним зурењем кроз прозор.

Теодор је носио ранац и чим је закорачио у двориште, изненађено ме је погледао. Десет најстрашнијих година је прошло откако се нисмо видели. Живео је у Аустралији, у малом месту близу Мелбурна. Уморан, необријан, с истргнутом бојом из очију, изгледао је као човек који је одавно побегао од себе.

На брзину сам спустила платнену торбу. Скинула сам вунену капу да што бистрије одгледам дуго снимању секвенцу.

– Мајко! – подигао ме је у загрљај лако.

– Сине! – грло ми је стегао обруч љубави.

У једној секунди сам видела двадесет четири кадра, измешана на филмској траци.

Улицом су јурили аутомобили, мешалица је изливала бетон. Радници су викали на пролазнике који су застајкивали и радознало гледали у наше неме животе. Када су и спољашњи звуци на тренутак занемели, чула сам како дише.

Теодор је дисао исто као када сам га први пут узела у наручје. Сестра је донела бели смотуљак и ставила га на моје груди.

– Дај му сису, мајко! Шта чекаш?

Намучен изласком из утробе, птић је спавао с рашчупаним паперјем.

– Уштини га за образ!

– Сестро, ја...

– Сада му гурни брадавицу у уста!

– Удавићу га! Тако је нежан!

– Гурни кад ти кажем!

– Плашим се!

– Ниси се плашила кад си се...

– Јесам!

– Привуци га ка себи! Не бој се! – сестра је била упорна.

– Кожа му је свилена! – одбрусила сам.

– Дај, уштини га! Да повуче јаче!

Уштинула сам га још једном, можда прејачко.

Новорођени се препао од мог успаниченог покрета. Отворио је уста да врисне! Али привучен

мирисом, чим је дотакао брадавицу, полетео је. Млеко је кренуло да бризга из млечних путева, настављајући да ствара једно предивно биће.

– Теодоре... – хиљаду пута сам те овим именом звала.

Капци његовог левог ока су почели да подрхтавају, све док се ивице нису одлепиле. На средини горњег капка играле су две укрштене трепушке.

– Теодоре... Сине...

Тада је отворио око!

Сестра се одједном појавила, гурајући огромна колица. Застала је поред мог кревета.

– Дај тог маленог!

– Пустите га да сиса.

– За данас је доста!

– Молим вас, сестро! Тек је почео!

– Спавај! Одмори се.

– Не брините за мене!

– Да не заборавим, звала је твоја мајка.

– Сазнала је да се родио?

– Јесте!

– Хвала, сестро!

– Послала је питу и ракију!

– Уздравље да поједете и попијете! – рекла сам, гутајући сузе.

Синчића сам пољубила у ручицу. Када је слободна, дечја рука личи на цвет.

Вешто, као да је векна хлеба, сестра га је зграбила и однела с осталим бебама. Теодор је плакао.

Млеко је капало. Моје тело се кидало од страха да му се нешто не догоди.

Из болнице смо се вратили сами. Дочекала га је бака са златним дукатом у испегланим пеленама.

Док ме испред улаза син држи у наручју, захваљујем Богу што није само свемогућ. Бог осмишљава, мења и режира. Бог је кино-пројектор који сцене вечности приказује на небу. Гледано споља, испред нас је непокретна слика. Смењају се само кадрови с откуцајима нашег заједничког срца.

– Добро ми дошао! – коначно шапућем.

– Мајчице!

– Душо моја.

– Колико сам се само плашио да те не затекнем живу! – сијају Теодорове очи у које се враћа плаво море.

Гледам га!

Коса му се проредила и опет личи на паперје. Мало је погрбљен. Руке су му прозирне, осетљиве. Лепо је обучен. Носи шал који сам му одавно иштрикала.

Док ветар милује пахуље, све је хладније. Убрзавам кадар јер ће ме син ускоро пустити из загрљаја.

Када је Теодор рекао да ће отићи на други континент, нисам се љутила. Поклонила сам му иконицу Светог Ђорђа. Када је оженио девојку коју воли, рекла сам му да је држи као капљицу нај-

слађег млека. Када је напредовао у новинарском послу, замолила сам га да не заборави језик душе. Када је престао да се јавља, пет година сам прехрањивала наду.

Збијени у само неколико секунди, време и простор су се укрстили. Кадар, сцена, секвенца, свако сећање има неухватљив сјај. Улична расвета је блеснула. За следећу представу припремиле су се звезде.

Теодор ме је спустио на земљу.

– Уђимо мајко!

– Понеси цегер.

– Хајде, заледила си се!

– Нисам, сунце моје!

– Морам нешто да ти кажем, пре него што прекорачим праг!

– Кажи брзо... – ноге су ми се сасекле од стрепње.

– Свуда сам био, свашта сам видео, све сам пробао. Не могу више да живим ни у једном делу света!

– Ићи ћеш на Месец?

– Нигде не путујем!

– Шта се догодило? – престала сам да дишем.

– Вратио сам се заувек! Живећу овде, па како ми буде.

– Нисам то очекивала!

– Кренуо сам пре три дана! Само да те што пре видим!

- Зашто?
- Полудео сам, мајко.
- А твоја жена?
- Доћи ће и она, за месец-два.
- Знаш да никад не бих отишла без поздрава.

Макар умрла.

– Журио сам да ти кажем: моја је жена благословена!

Од радости, отворише се земаљска врата, не да бих упала, већ да бих полетела без напора и крила. Кости предака се сабраше, осмехнуше се свеци.

– Срећан ти повратак, сине!

ДВАДЕСЕТ ХИЉАДА ТРЕПТАЈА

Музика је утихнула, сенке су се надвиле.

Имам потребу да шапућем, да дошапнем нешто што није ни песма ни прича. Словима да те додирнем. Да васкрсле мисли претворим у облак који ћеш препознати као прстен који носим око врата.

Април је пробудио птицу која ћути као сфинга, која пева као дрво. Тешко ме је било покренути из страха да ћу још једном умрети. Покренула сам се и сада желим много бесконачних живота, ситних као латице, великих као жуте звезде.

Април је пробудио сећање на двадесет хиљада километара путовања ка теби. Двадесет хиљада трептаја док промиче равница а жито се таласа.

Путујући, гледала сам куће и напуштене салаше. Увек бих видела тебе, како ме држиш за руку, а другом руком месиш хлеб да нахранимо душе.

Април је пробудио сећање на радост. Срећно путуј, љубави.

СТОПАМА НАЈВЕЋИХ

Исусове сандале Јасмине Малешевић како и сам поднаслов каже: *свиџак крајњих људи* јесте дело које је – према речима ауторке – сачињено од записа неједнаке дужине који говоре о кретњама душе, на шта бих додала: и путовањима кроз књижевне класике и најразличитије сфере знања.

Трагови који су остали иза Ђонова божанских сандала за Јасмину Малешевић представљају водич како на животном, тако и на књижевном плану, те не чуди што њено трагање за смислом и одговорима досеже до времена Хомера, преиспитује *Библију*, промишља о Богу и готово сваком речју тежи да се вине и додирне звезде, космос и планете, како би окрзнуло бескрајно, неухватљиво и апстрактно.

Ова књижевница повезује различитости: филозофију и астрологију, географију и књижевност, историју и фикцију. Неретко се обраћа небеским телима – Сунцу и Месецу (великим словом које користи наглашава астрономско значење истих), а своје знање темељи на духу старе Грчке и славној прошлости која је надахњује да у сажетим, али ка-

ко реалним, тако и метафоричним исказима сагледава и савремено друштво, модерног човека и актуелни тренутак.

Исусове сандале иако у поднаслову недвосмислено дају жанровско одређење књиге која је пред нама, нема сумње да исто проширују и ван утврђених, означених и од стране ауторке дефинисаних граница. Наиме, књижевна критика би засигурно ово дело тумачила као прозу која је на самој граници са поезијом – што је, уосталом, једна од главних одлика савремене књижевности: реч је о плурализму жанрова.

Када је реч о одликама уметности која је на снази од друге половине двадесетог века а које увиђамо у поменутом делу, осим наведеног мешања жанрова, опажамо деструкцију фабуле, алузију на књижевне класике, доживљај света као својеврсне тамнице у којој је појединац изгубљен, усамљен, увек и у свему потпуни странац и – уколико није оплемењен душом коју негује – обична љуштура и безвредна скитница. Но оно што је интересно, ауторка *Исусових сандала* своје записе не боји најтамнијим нијансама песимизма, већ у њеном изразу провејава и назире се вечно присутни блесак светлости, оптимизма, вере и наде. Тај ведар и радостан тон којим зраче реченице остале иза њеног пера дају аутентичност и оригиналност овом особеном стилу и поетици.

Јасмина Малешевић, мада окренута савременој тематици и модерној поетици, веома често се позива на традицију и класику, ненаметљиво инсистирајући на идеји да темељи морају да постоје, но вечном, неуништивом, универзалном, непролазном и несумњиво вредном она контрастира пролазно, пропадљиво, бесциљно и небитно. Стога, кад у причи „Клопка или колевка” исписује свеопшту деградацију присутну у градовима у којима преовладава лудило које претендује да запоседне и самог Бога, она наглашава да се луда љубав издиже изнад свега, а цикличност природе смењује животне токове и исцртава их најразноврснијим стазама које воде до преживљавања.

Кад смо код мотива љубави, иначе изразито заступљеног у овом делу (на посредан или непосредан начин), рећи ћемо да се и у запису „На усијаној стени” такође подвлачи мисао да ће љубав све преживети – што нас наводи на то да поменуто осећање и његову свепрожимајућу моћ означимо као лајтмотив поетике ове књижевнице. Осим љубави, ауторка сматра да је човеку поклоњена и песма као највредније нематеријално добро које му може помоћи, пружити уточиште и осигурати спас од свега, што је посебно акцентовано у причама „Зашто Хомер шапуће” и „Чун за спасавање”.

Да су наша тумачења валидна, потврђује нам поетички запис који остаје забележен кроз при-

чу „Писмо мачку Харалампију”, у којем нам се сугерише да од живота не можемо побећи, али и да је он у свему што нас окружује, па и у ономе што мислимо да он није. У редовима који сачињавају поменућу причу сазнајемо и то да се ова књижевница кроз писање ослобађа свега што се таложи у унутрашњем бићу и што оптерећује дух и тело теретом који ономогућава како њу, тако и сваког појединца да се отисне у висине самоспознаје, свеобухватни раст и остваривање (не) скривених потенцијала личности.

Интригантна је и прича „Константинове сандале” у којој се алудира на Исуса, а у којој је његов двојник назван Константин. Неретке су алузије на приче и ликове из *Библије*, те недвосмислено учитавамо религијски и духовни аспект којим су осенчени редови које чине овај свитак, но како ове приче нису добиле повлашћена места у редоследу који чини садржај збирке, закључујемо да Јасмина Малешевић није желела да ову књигу ограничи на једну доминантну могућност читања, већ да су хоризонти и аспекти које она покрива далеко шири и свеобухватнији. Но поменућемо да су Владимир и Косара из приче „Заштитник љубави” прототип Адама и Еве, док се у прелепој причи осенченој сновиђењима а насловљеној „Лађа од белог мермера” величају историја, преци, и вредност жена – царице Милице и Јефимије – чиме се

отвара потенцијал за препознавање и учитавање феминистичког слоја читања, као и за покретање дискусије о вредновању жене током средњег века, а које се заснивало искључиво на мери и оцени која је означавала колико је она била мужаствена или како ауторка наводи *мужеумна*.

Закључујемо да ауторка прибегава инспирацији коју проналази у узорима канонских књижевних остварења, а у складу са постмодернистичком поетиком, она ступа у својеврсни дијалог са њима и на њиховим темељима и идејама гради ново и проверава и испитује вредносне судове и истинитост онога што је било и онога што тек долази.

У „Кадар-секвенци” разговором који воде мајка и син ова књижевница алудира на Андрићевог јунака из последњег записа који проналазимо у *Ex pontu*, у којем син разговара са оцем и реченицом: *Не, оче, идем да живим саопштава коначну одлуку да не одлази и не бежи од живота и свега што он носи. Код Јасмине Малешевић у поменутој причи описује се безусловна љубав и подршка између мајке и сина, а осим тога и неизмерна срећа што се син враћа у дом одакле потиче и то уз благословену жену, чиме се увећава срећа живих, али, верује се и наслућује, и предака које радује продужење лозе.*

Постмодерна поетика и савремени књижевни токови који су присутни, а који се огледају у

честим понављањима одређених мотива/речи или реченица на којима се инсистира, па и у алузијама на позната дела наших књижевника, сврставају ове приче у сам врх успешности уметничког остварења. Нема сумње да је Јасмина Малешевић даровита и плодна ауторка која ће у будућности изнедрити веома успешна књижевна остварења, а да ће њено стваралаштво оставити значајног трага у српској књижевности двадесет и првог столећа.

Заокупљеност питањима ко смо и шта је заправо човек присутна је у причи „Луда као најлуђа ноћ”, док „Комадић даха” крије реченице које оголевају душу и у којима се појављује чест мотив змаја, те алудирају на судбину, духовно одрастање и превазилажење животних потреса како бисмо савладали лекције и напредовали:

Душа је неурељедна. Има светле џустиње и црне џовезе. Док лебдиш, џосћајеш њен део, али не џомазан као да шкријиш у дубинама.

Нисам била одушевљена џлодовима којима сам се хранила. Та сазнања су била џорка. Пљуцкала сам кошџице ка Суњу да им се заџре сваки џрај. Будила сам се без џебе. Глад је била нелаџодна. Ошварала је џразнину с небројеним шиљцима. [...]

Схваџила сам! Кроз мношџиво бобица, кроз мношџиво џагова додирнуђу сушџину.

Наравно, да живот није нимало лак – штавише – сведочи и прича „Издрхтавање” у којој се, помођу ослобађајуће моћи речи, ауторка ослобађа

од доживљених боли и преживљених траума и то посредством мајсторски формулисаних реченица и снажних, сликовитих израза који пред очима читаоца стварају веродостојне слике онога што се описује и о чему се говори. Ово, без икакве сумње, говори о изузетном дару и таленту Јасмине Малешевић да речима дочара слику и емоцију, те да на папир преточи неухватљиве нити од којих је саздана човекова душа – она која је безброј пута поменута и чија је тајанственост окупирала пажњу ове књижевнице.

Но да је душа оно што обликујемо, мењамо, усавршавамо и надограђујемо током живота, сведочи и прича „Стогодишњак”, у којој се апострофира значај и вредност искуства која сачињавају човеков век, као и искушења на која наилази и која преживљава. Тражећи спасење, особа се веома често натопи патњом, стога јој се чини да је туга попут оклопа који обавија њено тело:

И да ђагнем с висина, остиао бих жив.

Мој је бол нейробојан штишти.

Нећемо пропустити да истакнемо да Јасмина Малешевић изражава помиреност са свиме што се дешава, те да она верује у спасење и има наду у добро. Након пада, болних искустава, потресних траума и неизбежних преиспитивања чије порекло, претпостављамо, проистиче из личног искуства и особних падова и победа – јер је само на тај начин могуће закорачити до дубоких истина,

снажних порука и лековитих увида – она долази до решења загонетке, одговора и знакова за који-ма је трагала, а који јој пружају мир и спокој, те дају подршку за даљи раст и наставак живота.

Ипак није све симплификовано и познато како нам можда делује из овога што смо до сада рекли. Наиме, у причи „Месечево беснило” ауторка нам даје упечатљиву и веродостојну слику данашњице, осликавајући компјутере, виртуелни и дигитални свет и фокусирајући се на модерно и актуелно: помиње вирусе, вакцине и беснило које се појављује на аеродрому – идентичне мотиве проналазимо у роману *Беснило* Борислава Пекића – што такође, упливом теме из другог књижевног дела, представља постмодернистички манир којем ова књижевница, већ је назначено, прибегава, а којим успешно повезује дела и ауторе. Осим тога, у истој причи она парафразира стихове песме Константина Симонова који моли:

*Чекај ме, и ја ћу сигурно доћи,
само ме чекај дуго.*

Ауторка не пропушта прилику да постави питање и покуша да дође до одговора ко су креатори беснила и шта планирају да учине са душом, те долази до сазнања да су они:

– *Великани који су наумили да људско беснило
пренесу на галаксије.*

– *А душа?*

– Душа оглази у сџаро ѓвожђе,
чиме нам заправо искрено, без улешавања и
ублажавања говори о свету и друштву у коме жи-
вимо.

Највероватније из жеље да направи одступ-
ницу од искључиво религијског читања дела које
је пред нама, а које је једно од кључних и неизбеж-
них, ауторка причи којом је и насловила свитак
изабраних текстова које штампа унутар ових ко-
рица – „Исусове сандале” – не даје повлашћено ме-
сто: она се не налази ни на почетку нити на крају
ове збирке. У њој сусрећемо Исуса и читамо како
га точак бола покреће да изнова дође на Земљу, па
и то да је он спреман да хода све док не измири
све и док поново не наступи светлост – чиме се ис-
казује вера у божју правду и његову свеприсутну
милост.

Како је Јасмина Малешевић по образовању
доктор ветеринарске медицине, не изненађује нас
њено дубоко разумевање природе и окренутост
истој, јер кроз проматрање пејзажа и дескрипцијом
истог она говори и о стању човековог унутрашњег
света: његовом духовном, душевном и емотивном
стању. Логичне закључке до којих долази удру-
жује са даром, талентом и инспирацијом за писа-
ње, а њено широко знање и интересовање које се
протеже кроз најразличитије сфере читаоце уво-
ди у потпуно невероватне димензије сазнања и
енергије.

Да је ауторка надахнута и благословена великим даром за писање сведоче многобројне награде и признања које су јој уручене за њено стваралаштво, али и чињеница да је са књигом *Исусове сандале: свиџак крајњих њрича* учествовала на конкурс за Награду „Богдан Чиплић” 2021. године и да је одлуком трочланог жирија ушла у најужи избор.

Након минималних измена и ситних допуна рукописа који је пристигао на поменути конкурс, ово штиво, које је заслужено завредило пуну пажњу жирија сачињеног од искусних књижевних критичара и издавача, а на радост читалачке публике, угледаће светлост дана.

Стопама највећих – Исуса, књижевних великана, узора и класика, Јасмина Малешевић успиће се на престо књижевне сцене данашњице, спајајући традиционално, класично и непролазно са савременим, актуелним и модерним, те доводећи у везу знања и теорије које су контрастне или суштински различите полазишне основе, а све због тога – сигурни смо – што се отргла пуким илузијама сновиђења и, попут јунака које срећемо у књижевним делима које смо поменули, одлучила да се отисне у реалност, да живи и упија сокове, мирисе и укусе не увек завидне егзистенције, а потом да искуства, емоције и мисли посредством пера запечати у вечност.

Мср Милана Поучки

О АУТОРУ

Јасмина Малешевић је рођена 1962. године у Београду. По образовању је доктор ветеринарске медицине. Од 2011. је члан Удружења књижевника Србије. Живи и ради у Београду.

Аутор је књига: *Скарабеј* (Београд: Сфаирос, 1992) – поетска проза, *Јаги младој анђела* (Београд: Асоцијација Ars et Norma, 2010) – поезија, *Дневник урбане сирене* (Београд: Драслар партнер, 2013) – поетски роман, *Чарна шума* (Београд:

Принт 2 Принт, 2014) – поетска проза, *Мачкастије ириче* (Београд: Принт 2 Принт, 2015) – књига за децу, *Лејенда о мајци* (Подгорица: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, 2019) – поезија.

У коауторству с Војиславом Брковићем објавила је књигу *Рођени из истије смрти* (Београд: Сфаирс, 1990) – поетски дијалог о љубави, а с Александром Слађаном Милошевић књигу прозе *Агаме не љути се* (Београд: Драслар партнер, 2001).

Добитник је књижевних награда: „Милан Лалић” за књигу *Скарабеј* (Београд, 1992); Награда публике, „Смедеревска песничка јесен” (Смедерево, 2012); Специјална награда за најлепшу песму о вину (Вршац, 2015); Друга награда за поезију, Фестивал поезије „Суботица – Палић” (Суботица, 2016); Специјална награда за лепоту поезије, Манифестација „Дани Моме Димића” (Београд, 2017); Трећа награда за љубавну поезију, „Видаковићеви дани културе” (Рудо, 2017); Награда „Андра Гавриловић 2018” за најбољу приповетку (Ресавска библиотека, Свилајнац, 2019); Награда за најбољи песнички рукопис *Лејенда о мајци* (Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, Подгорица, 2019); Друга награда за поезију, „Шумадијске метафоре 2019” (Младеновац, 2019); Победник гласом публике 2019, „Шумадијске метафоре 2020”, (Младеновац, 2020); Књига поезије

Легенда о мајци била је најужем избору за Награду „Милан Ракић” (УКС, Београд, 2020); Трећа награда за поезију, „Шумадијске метафоре 2021” (Младеновац, 2021).

Рукопис кратких прича *Исусове сандале* био је у најужем избору за Награду „Богдан Чиплић 2021”. Пре него што су се сабрале у збирци, неке приче су биле награђене, похваљене, одабране или само објављене: Часопис за књижевност, уметност и културу „Акт” (Ваљево); „Књижевне новине” (УКС, Београд); Зборници „Шумадијске метафоре” (Младеновац); „Евенстар фестивал” (УКС, Београд, 2015); Зборници „Најкраће приче”, ИК Алма (Београд); Кратке приче, Фестивал кратке форме „Потпис” (КЦ Апатин); Збирка кратких прича „Кнез Владимир” (Рефестикон, Бијело Поље); „Диоген” про култура магазин (Сарајево); Часопис „Бдење” (Сврљиг), Збирка кратких прича „Вирус 21” (Рефестикон, Бијело Поље); Зборник „Равницом распевано” (КЦ Зрењанин).

Садржај

РЕЧ АУТОРА	5
НОСАЧИ БЕСКРАЈА.....	7
ЗАШТО ХОМЕР ШАПУЋЕ.....	8
ДИВКА.....	11
СТОПЕ ОД ОГЊИЛА.....	12
КЛОПКА ИЛИ КОЛЕВКА.....	15
ЧУН ЗА СПАСАВАЊЕ.....	16
НА УСИЈАНОЈ СТЕНИ.....	17
ПИСМО МАЧКУ ХАРАЛАМПИЈУ.....	18
ВАЈАР И ЊЕГОВА СЕНКА.....	19
КРИСТАЛИ ИЗ ВАСИОНЕ.....	20
КОНСТАНТИНОВЕ САНДАЛЕ.....	21
МОЛИТВА.....	26
ЛОВАЦ НА УЦЕНЕ.....	27
ЧЕШАЉ ОД СЛОНОВАЧЕ.....	29
БРАЗДАЊЕ НЕБА.....	30
ДУША ЛУТАЛИЦА.....	31
КОМАДИЋ ДАХА.....	32
ИЗДРХТАВАЊЕ.....	34
ЛОВАЦ НА АНЂЕЛЕ.....	40
ЛУДА КАО НАЈЛУЂА НОЋ.....	41
ЗАШТИТНИК ЉУБАВИ.....	42
СТОГОДИШЊАК.....	49
МЕСЕЧЕВО БЕСНИЛО.....	51
КРИВЕ ЉУБАВИ.....	58
АБАКУС.....	59
ИСУСОВЕ САНДАЛЕ.....	60
СТУДЕНИЦА 1-1-9-6.....	64
НЕБЕСКИ КРМЧИЈА.....	66
ЛАЂА ОД БЕЛОГ МЕРМЕРА.....	69
У РАДЊИ НЕБЕСКОЈ.....	74
СВЕТЛУЦАВИ ВОДИЧИ.....	79
КАДАР-СЕКВЕНЦА.....	81
ДВАДЕСЕТ ХИЉАДА ТРЕПТАЈА.....	87
МИЛАНА ПОУЧКИ: СТОПАМА НАЈВЕЋИХ.....	89
О АУТОРУ.....	99

Јасмина Малешевић
ИСУСОВЕ САНДАЛЕ
(свитак кратких прича)

Издавач

Nikasso-NM – БАНАТСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР
ЈНА 35, Ново Милошево, 069/783-155, 063/644-369
e-mail: banatskikulturnicentar@gmail.com
www.banatskikulturnicentar.blogspot.com

Уредник

Радован Влаховић

Рецензент

Мср Милана Поучки

Лектура и коректура

Мср Милана Поучки

Дизајн и прелом

Сенка Влаховић

Штампа

Гласник, Београд

Тираж

300

ISBN 978-86-6029-540-0

Ново Милошево, 2021.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-32

МАЛЕШЕВИЋ, Јасмина, 1962-
Исусове сандале : (свитаk кратких прича) / Јасмина
Малешевић. - Ново Милошево : Банатски културни центар,
2021 (Београд : Гласник). - 101 стр. ; 21 см. - (Едиција Проза
/ Банатски културни центар)

Тираж 300.

ISBN 978-86-6029-540-0

COBISS.SR-ID 52732169

*Оведи љубав на смртносно место и она ће
преживети. Окуј сјајем њене кораке, руком искусног
рајника.*

• • •

Стопама највећих – Исуса, књижевних велика-
на, узора и класика, Јасмина Малешевић успиње се
на престо књижевне сцене данашњице, спајајући
традиционално, класично и непролазно са савреме-
ним, актуелним и модерним, те доводећи у везу зна-
ња и теорије које су контрастне или суштински ра-
зличите полазишне основе, а све због тога – сигурни
смо – што се отргла пуким илузијама сновиђења и,
попут јунака које срећемо у књижевним делима које
смо поменули, одлучила да се отисне у реалност, да
живи и упија сокове, мирисе и укусе не увек завидне
егзистенције, а потом да искуства, емоције и мисли
посредством пера запечати у вечност.

Мср Милана Поучки
(из рецензије)

ISBN 978-86-6029-540-0

9 788660 295400